

“...den henger skyhøyt.” av Kjetil Kvist

“Borgerdådsmedaljen i gull er det fornemste hederstegn som kan tildeles noen nordmann står det i en betenkning fra Justisdepartementet fra 1948. “Storkorset av St. Olav antas således å stå etter borgerdådsmedaljen i gull, men det må vel innrømmes at storkorskjeden konkurrerer sterkt med denne.”

Det var først ved Kongelig Resolusjon av 11. februar 1907 det ble bestemt “at der ved fremtidig Støbning af (Borgerdaads) Medaljer paa disses Avers anbringes Kong Haakon VII's Brystbillede i stedet for Kong Carl III Johans.” Borgerdådsmedaljen med Kong Carl XIV Johans portrett hadde vært delt ut i to ulike utgaver siden den ble innstiftet i 1819. Den første utgaven fra 1821 til 1844 og den andre utgaven fra 1844 til 1907. Den 22. oktober 1907 blir de første gullmedaljene med Kong Haakon VII's portrett levert fra Kongsberg. Det går mange år før behovet melder seg igjen.

I 1916-1917 blir det preget ytterligere 5 gullmedaljer. Denne beholdningen holder fram til 1938 da man bare sitter igjen med ett eksemplar av gullmedaljen i Departementet. Derfor blir det preget enda 5 gullmedaljer det året. Dette er de siste borgerdådsmedaljene i gull man preger med Kong Haakon VII's portrett.

Gullmedaljene som ble levert i 1907 var nye utenpå, men innvendig inneholdt de tradisjon og historie. Justisdepartementet hadde nemlig levert inn tre gullmedaljer av Carl Johan-typen for å bli smeltet om. Gullet fra disse tre var å finne i de fem nye. I den forbindelse hadde man også diskutert om gullgehalten i medaljene skulle senkes. Forslaget var å prege medaljene i 585/1000 fint gull istedenfor 900/1000 fint gull. Det ville gi en innsparing på 124 kroner. Departementet “er mest tilbøielig til at foreslaa, at man holder paa den bedste guldgehalt: Borgerdaadsmedaljen uddeles kun i særegne tilfælde i guld, og guldmedaljens ydre bør derfor være saa tiltalende som muligt.” Resultatet ble likevel at man preget medaljene i en ennå bedre kvalitet: 976/1000 fint gull. Regningen lød på 1415,65 kroner for 5 gullmedaljer og 200 sølvmedaljer.

Bare ni fremtredende borgere hadde gjort seg fortjent til Borgerdådsmedaljen i gull i 1938. Blant dem finner vi polarforskeren Roald Amundsen og statsminister Christian Michelsen. Men også kulturpersonligheter som Anders Sandvig og Hans Aall finnes blant de dekorerte. Allerede fra 1920-årene hadde man lagt seg på en restriktiv linje når det gjaldt utdeling av Borgerdådsmedaljen. Selv i sølv var den vanskelig å oppnå.

“Livsvarig og i for sig meget verdifull innsats på et begrenset lokalt eller kommunalt område skulde ikke være nok.” skrev man i Departementet, “Den fortjentes arbeide måtta ha en landsomfattende eller større distriktsomfattende karakter.” Akkurat hvor høyt gullmedaljen skulle henge ble ikke satt på spissen før etter 2. verdenskrig. Man hadde fra regjeringshold ønsket en oppmykning i reglene for å dele ut sølvmedaljen. Om ikke annet så i alle fall en

oppmykning av de praktiske vurderingene. En livlig debatt foregikk

internt i Justisdepartementet. Den bevarte betenkningen vitner om at fagpersonalet i departementet ville holde fast på den linjen som hadde blitt lagt på 1920-tallet. Andre dekorasjoner ble satt fram som alternativer, særlig Kongens Fortjenstmedalje i gull og sølv. Spørsmålet om Borgerdådsmedaljen i gull var enda mer kritisk, det kan virke som om man knapt finner noen verdige til en slik heder. Man konkluderte slik: “etter at denne nå siden i fjor [1947] også bæres av H.M. Kongen er det klart at den henger skyhøyt.” Det var ingen protester på dette.

På denne tiden var det bare tre personer som ble dekorert med Borgerdådsmedaljen i gull, nemlig Kong Haakon VII, statsminister Johan Nygaardsvold og president i odelstinget C.J. Hambro. Alle tre var ruvende skikkelser i tiden før, under og etter 2. verdenskrig og alle tre har satt varig merke på den nasjonen de tjente. Det er kanskje bare passende at det er slike personer som blir belønnet med “det fornemste hederstegn”.